

LEJLA GAZIĆ
(Sarajevo)

VAKUFNAMA ALI-BEGA, SINA ABDI-BEGOVOG,
ERNEB-ZADE (ZEČEVIĆA) IZ VISOKOG
19. džumaza II 1273/14. 2. 1857.

Prijepis: Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, Sidžil vakufnama I, str. 22, red. br. 323.

Opis: Tekst vakufname je napisan na turskom jeziku, dosta čitko, mjestimično s greškama.

Izdanja: Vakufnama nije dosad objavljena.

Kratka invokacija: On je istinski pomagač!

Tekst ovjere prijepisa: Napisano je kao u originalu. Prepisao sluga Božiji Dobošli Hasan, vršilac dužnosti kadije – neka mu je oprošteno.

(Pečat:) Hasan

PRIJEVOD VAKUFNAME:

Hvala Allahu, uzvišenom Gospodaru, kome pripada stvaranje, moć i uzvišenost, u čijem vlasništvu nema promjene ni izmjene, niti postoji u njegovoj vlasti prenošenje ni premještanje. Neka je Božiji blagoslov i spas na našeg gospodina Muhammeda, nosioca šerijata koji se ne mijenja i koji traje, i na njegovu porodicu i njegove drugove, nosioce vrlina i savršenstva.

A zatim, razlog pisanja knjige ispravnog stanja i motiv ispisivanja njegovog obraćanja da stekne sreću je ovaj: jedan od stanovnika

poznate mahale Šerefuddin¹ u kasabi Visoko², dobročinitelj i dobrotvor, koji stiče dobra i sevabe, koji traži najviše stepene, koji teži za džennetskim baščama, najplemenitiji plemić dobrote, koji traži utočište Jedinog Gospodara, Ali-beg b. Abdullah Erneb-zade (Zečević) – vječno neka je okružen milošću Gospodara koji opskrbljuje – dok je bistre pameti i čvrstog vjerovanja i zdravog tijela i potpunog razumijevanja, gledajući ovaj vidljivi svijet, koji je mjesto koje nije trajno i nestabilne zaštite, čije trajanje brzo prestaje, a uživanje na njemu prelazi u surovost, ... te postaje svijet straha i opasnosti, raskoš se pretvori u vjetar, a zdravlje se u bolest preokrene; i zato vakif, svjestan da će sve postati neotuđivo dobro Ahireta, i da će sve što stekne imati kraj, znajući da je ono što se uvakufi trajno a ono što se izdvoji vječno – a u njih spadaju lijepa djela koja teku i sadake koje ostaju – kao što je rekao uzvišeni Allah: *Oni koji udjeljuju imanja svoja noću i danju, tajno i javno, dobit će nagradu od Gospodara svoga; i ničega se oni neće bojati i ni za čim oni neće tugovati.*³ A rekao je Vjerovjesnik – neka ga blagoslovi uzvišeni Allah i neka ga spasi: *Kada umre čovjek, prestaje njegovo djelovanje osim u tri slučaja: nauke kojom se ljudi koriste, dobrog djeteta koje se za nje ga moli i trajne sadake na Božijem putu.*⁴ Razmatrajući i razmišljajući o sadržini ovog časnog hadisa *ono što je od ovog svijeta, što pojedest to nestane, što obučeš to se pohaba, a ono što dadneš kao sadaku to ostaje*, te uvjerivši se i razmislivši o sadržaju ajeta: *Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti,*⁵ i rukovodeći se u svojoj trgovini i udjeljivali dio od onoga što im *Mi budemo davali;*⁶ u skladu s tim, spomenuti Ali-beg, dok je živ i dok je pri punoj pameti i zdravlju, ono što posjeduje od svog cjelokupnog po šerijatu dozvoljenog imetka i što bude prelazilo nakon regulisanih davanja – zahvaljujući Onome koji potiče na prave stvari i zahvalan Onome koji daje nagradu za dobra djela – sa čistom namjerom i na pravi način uvakufio je bašče koje

¹ Mahala Šerefuddina je jedna od najstarijih mahala u Visokom, nastala je oko džamije koju je podigao Šerefuddin, pa je po njemu dobila i ime. O vremenu njenog nastanka nema sačuvanih dokumenata.

² Visoko se prvi put naziva kasabom u vakufnami Hadži Mustafe, sina Ishakovog, poznatijem kao Muslihuddin Čekrekčija, iz 932/1526. godine. Do tada se spominje kao selo. Vidjeti više: "Vakufnama Muslihudina Čekrekčije", u: *Vakufname iz Bosne i Hercegovine (XV i XVI vijek)*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo 1985., str. 39-45.

³ Kur'an, II, 274. Za citate dijelova teksta iz Kur'ana korišten je prijevod iz knjige: *Kur'an*, preveo Besim Korkut. Sarajevo 1977.

⁴ Hadis koji se često susreće u tekstovima vakufnama.

⁵ Kur'an, XXVI, 88.

⁶ Kur'an, II, 3.

će se objasniti u slijedećem finom zakonskom dokumentu i zakonskoj vakufnami, unijeti u sidžil i zapisati.

Postavio je uslove pod kojima će se dati u dobrotvorne svrhe da bi se proveli na sudu i raspravili. Za muteveliju je odredio Husejn-efendiju, sina Halilovog, muderrisa u spomenutoj kasabi. Na sudu po šerijatskom zakonu i uzvišenom mahfilu Poslanika potpunom odlukom i potvrđenim iskazom rekao je:

Za uspostavljanje vakufa koji će se navesti iz mog vlasništva određujem ono što je poredano u nizu: u spomenutoj kasabi Visoko, u mahali Hadži Ibrahima⁷ vlastitu menzilhanu⁸ i bašču, a koje graniče sa jedne strane posjedom Zukanovića, sa jedne strane baščom Safić Saliha i njegovih sinova, a sa dvije strane sokakom.

Isto tako, u mahali Šerefuddina veliku bašču koja graniči sa jedne strane javnim putem, sa jedne strane starim sokakom, a sa dvije strane uvakufljenom baščom umrlog Salih-age⁹.

Isto tako, ukupno tri bašče koje graniče sa dvije strane spomenutom uvakufljenom baščom, a sa dvije strane javnim putem.

Isto tako, u čaršiji spomenute kasabe tri kasapska dućana i jednu pržionicu kahve (tahmis)¹⁰ – sačuvao ih uzvišeni Bog – iz mog vlasništva sam odvojio i izdvojio da budu stalni ispravan vakuf i jasna trajna izdvojenost (habs).

Odredio sam da se iz prihoda od zakupnine navedene tri bašče za dva bakrena svijećnjaka koje sam postavio u Šerefuddinovoj džamiji¹¹ nabavi svake godine po pet oka loja za osvjetljenje, sa nadom da će sevab od svjetlosti jedne velike vijeće obradovati moju dušu, a da se sevab od

⁷ Hadži Ibrahimova mahala, ili Perutac mahala – smatra se najstarijom mahalom u Visokom, a nastala je oko džamije nekog Hadži Ibrahima, pa je po njemu dobila i ime. Nije poznato kada je sagrađena jer nema sačuvanih dokumenata niti o njevoj gradnji niti o ličnosti Hadži Ibrahima.

⁸ Menzilhana označava poštansku stanicu na putu, u kojoj su tatari-kuriri mijenjali poštanske konje.

⁹ Pretpostavljamo da se ovdje radi o bašči koju je uvakufio stanovnik Šerefuddinove mahale Hadži Salih-aga Žuga, sin Mustafe, sina Sadikovog. U vakufnami iz 1196/1782. godine stoji da je navedeni vakif odredio da se prihod od ove bašče troši za rasvjetu Čaršijske (Šerefuddinove) i Hadži Ibrahimove džamije. Po navodima Hamdije Kreševljakovića, “ova je porodica izumrla, a po tankoj krvi bila je u srodstvu s bezima Zečevićima, najuglednijom plemićkom porodicom ovoga kraja.” Vidjeti: “Visoko”, u: Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela* II, “Veselin Masleša”, Sarajevo 1991., str. 685-708, navedeni podatak na str. 696.

¹⁰ Kako navodi H. Kreševljaković, u Visokom je, “kao i u drugim mjestima bio *tahmis* u kome se pržila i tukla kahva, jer je to bilo zakonom zabranjeno raditi kahvedžijama. Oni su morali kupovati gotovu kahvu.” Vidjeti: H. Kreševljaković, *Nav. djelo*, str. 699.

¹¹ Šerefuddinova džamija se nalazi u samom centru grada, u čaršiji, pa se naziva i Čaršijska. O vremenu gradnje džamije nema sačuvanih dokumenata.

jedne velike svijeće upiše za plemenitu dušu moga oca. Za veliku svjetiljku koju sam postavio pred spomenutom džamijom neka se nabavi onoliko ulja koliko je potrebno za osvjetljenje u toku mubarek ramazan, a neka se sevab od toga upiše za plemenitu dušu moje majke. Za 13 svjetiljki koje sam postavio unutar spomenute džamije neka se nabavi svake godine onoliko ulja koliko je potrebno za osvjetljenje u toku mubarek ramazana, a neka se sevab od toga upiše za dušu moje supruge Asija-hanume.

Iz prihoda od zakupnine naprijed navedene vlastite menzilhane i bašči i onoga što je unutra, za vođenje brige i popravke i za materijal koji je potreban i za troškove rada sa znanjem mutevelije neka se izdvaja i troši.

Iz prihoda od zakupnine naprijed navedena tri dućana za vodu na česmi u hamamu koja stalno teče, za održavanje i popravke te česme sa znanjem mutevelije neka se izdvaja i troši.

Iz prihoda od zakupnine naprijed navedene pržionice kahve za održavanje i popravke nove česme u čaršiji koja je hajr moje umrle kćerke Nefise, i od čega će se sevab upisati za njenu dušu, sa znanjem mutevelije neka se izdvaja i troši.

Iz prihoda od zakupnine neka se za održavanje i popravke spomenutih dućana sa znanjem mutevelije izdvaja i troši.

A ono što preostane od prihoda od zakupnine naprijed spomenutih posjeda i bašči i dućana, sve što ostane neka se troši prema odredbi onih mutevelija koji budu određeni da vrše službu tevljeta.

Ovako sam postavio uslov da, dok ja nosim odjeću života, poslovi tevljeta budu u mojim rukama i da ja raspoložem njima, a poslije moje smrti moja muška djeca Abdullah-beg¹² i Mehmed-beg¹³ i Salih-beg¹⁴ neka budu mutevelije. Prihodi spomenutog vakufa zajedno sa pripadajućim profitom neka se troše. A kada oni umru, njihova muška djeca i djeca njihove djece, s koljena na koljeno, iz generacije u generaciju, zajednički neka raspoložu. A sa naredbom uzvišenog Boga, prolaskom vremena i protokom godina, oni od djece koji budu spomenutim raspolagali, neka na objašnjeni način poslovima tevljeta raspoložu.

¹² Zečević Abdullah-beg, sin Ali-begov, umro je 1288/1871. godine i ukopan je u groblju uz Alauddinovu ili Šadransku džamiju. Vidjeti: Mehmed Mujezinović, *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine II*, "Sarajevo – Publishing", Sarajevo 1998., str. 453.

¹³ Pretpostavljamo da je to Zečević Mehmed-beg koji je umro 1292/1875. godine i koji je ukopan u groblju uz Šerefuddinovu ili Čaršijsku džamiju. Na nišanu je ispisanih datuma koji je povodom njegove smrti ispjevao nepoznati autor u pet distiha na osmanskome turskom jeziku. U tarihu nije navedeno ime oca, ali se iz njega vidi da je Mehmed-beg obavio hadž, jer se u posljednjem polustihu označava kao "hadži". Prijepis i prijevod tariha vidjeti u: M. Mujezinović, *Nav. djelo*, str. 448.

¹⁴ Zečević Salih-beg, sin Ali-begov, umro je 1294/1877. godine i ukopan je u groblju uz Šerefuddinovu ili Čaršijsku džamiju. Vidjeti: M. Mujezinović, *Nav. djelo*, str. 449.

Nakon što je to rekao, odredio uslove i nakon što je upotpunio i završio svoju izjavu, spomenuti vakif – neka uzvišeni Bog rasprostre svoju milost na njega – odustao je od vakufljenja i krenuo smjerom proturječne tvrdnje najvećeg imama i najstarijeg šerijatskopravnog autoriteta Ebu Hanife – neka je Božija milost na njega – prvaka u njegovom pravnom pravcu (mezhebu), da je, ako su uvakufljene nekretnine, vakuf ispravan, ali to ne uključuje neopozivost i može se odustati od uvakufljenja. Prema onome što je utvrđeno u njegovom pravnom pravcu (mezhebu), želim odustati od uvakufljenja i raspolaganje iz ruke spomenutog mutevelije povući i da se kao moj posjed vrati i preda. Kad je to rekao, spomenuti mutevelija Husejn-efendija u svom odgovoru je rekao: Iako vakufljenje nekretnina, prema mišljenju najvećeg imama i nakon što se kaže da je uvakufjeno, nije neopozivo, po mišljenju dvojice imama vakufljenje je neopozivo i valjano pa oni traže da se uzme i izdvoji po zakonu dio koji je za oporezivanje (nisab), te je odlični kadija (hakim) na stranu vakufa okom pažnje pogledao i pobrinuo se da ne bude nedoumice, pa prvo zahvalio Bogu na vakufu i drugo na učvršćenju zgrada od kojih će se vidjeti korist... a vakufljenje bašči i dućana koji su spomenuti je neopozivo, pa je izrekao presudu ispravnu i pravosnažnu i jasnu i zakonitu te je vakuf postao neopoziv, upisan u sidžil i trajan, a izdvajanje potpuno i stalno bez ikakvog umanjenja, a mijenjanje i promjene su zabranjeni. *A onaj ko je izmijeni, a zna kako glasi – pa grijeh za to pada na one koji je mijenjaju; – a Allah, zaista, sve čuje i zna.*¹⁵ A nagrada je zagarantovana od plemenitog Allaha. Ovo je zapisano 19. džumadel-ahira 1273. godine (14. 2. 1857.).

Svjedoci čina:

Od kadija, Murad Hulusi-efendi

Od članova, Hadži Osman-aga Borić/Burić

Od članova, Mehmed Erneb-zade (Zečević)

Mehmed-efendi, imam Šerefuddinove džamije

Mehmed-beg Ferhad-beg-zade (Ferhatbegović)

Fazli hodža iz sela Monjare¹⁶

Ovjerava se da je ovaj prijepis vakufname vjeran originalu,
20. šabana (1)310/9. 3. 1893.

(Pečat:) Šerijatski sud kadiluka Visoko

Vršilac dužnosti kadije Visokog

(Pečat:) Mehmed Ali

¹⁵ Kur'an, II, 181.

¹⁶ Selo Monjare, ranije selo kod Visokog, danas područje Mjesne zajednice Kološići, općina Visoko.

